

**Національний університет «Чернігівський колегіум» імені
Т.Г.Шевченка**

**Кафедра педагогіки і методики викладання історії та
суспільних дисциплін**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПРАКТИКИ**

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»

Третій рівень вищої освіти

Чернігів

2025

Методичні рекомендації розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін
(назва кафедри)

Протокол № 1 від 29 серпня 2025 року.

Розробники: Янченко Тамара Василівна, доктор пед. наук, професор, зав.
кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
ЗМІСТ І СТРУКТУРА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	6
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ.....	9
КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ.....	11
РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА.....	15
ЩОДЕННИК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	17

ВСТУП

Практична підготовка є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки аспірантів у закладах вищої освіти і має на меті набуття здобувачами вищої освіти відповідних компетентностей та професійних навичок. Програма науково-педагогічної для здобувачів третього рівня вищої освіти у закладах вищої освіти розроблена відповідно до освітньої програми «Освітні, педагогічні науки».

Програма практики укладена відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка», «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка», «Положення про організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» та інших нормативно-правових актів у галузі освіти. Практика організовується і проводиться згідно з вимогами нормативних документів МОН України, освітньою програмою і навчальним планом, відповідно до графіку освітнього процесу. Загальний порядок організації, проведення і підведення підсумків науково-педагогічної практики в закладах вищої освіти визначає програма науково-педагогічної практики.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою науково-педагогічної практики є формування компетентностей для професійної діяльності науково-педагогічних працівників у закладах вищої освіти; поглиблення та закріплення знань, отриманих здобувачами освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» в галузі освіти (PhD) спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у процесі вивчення теоретичних дисциплін.

Завдання:

- ознайомлення з сучасним станом навчально-методичної роботи в закладах вищої освіти та з науково-педагогічним досвідом діяльності викладачів закладів вищої освіти;
- здобуття практичних методичних компетентностей щодо розробки методичних матеріалів і викладання навчальних дисциплін у вищій школі;
- формування вмінь застосовувати сучасні технології навчання у закладах вищої освіти;
- набуття навичок професійного педагогічного спілкування зі студентською аудиторією;
- формування потреби в творчому підході до майбутньої професійної діяльності та в постійному самовдосконаленні, підвищенні своєї кваліфікації.

Науково-педагогічна практика є завершальним етапом у засвоєнні освітньої складової освітньо-наукової програми, вона засвідчує рівень педагогічної та методичної підготовки здобувачів освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» та впливає на професійне самовизначення майбутнього науковця та викладача вищої школи. Науково-педагогічна практика сприяє формуванню у здобувачів іміджу сучасного викладача.

Науково-педагогічна практика проводиться відповідно до нормативних документів: Закон України «Про вищу освіту», Постанова Кабінету Міністрів

України про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, освітньо-наукова програма підготовки PhD.

Згідно з освітньо-науковою програмою, науково-педагогічна практика проводиться на III курсі у VI семестрі упродовж восьми тижнів в умовах реальної професійної діяльності викладачів закладів вищої освіти: здобувачі знайомляться з роботою конкретної кафедри та змістом і обсягом роботи науково-педагогічного працівника.

ЗМІСТ І СТРУКТУРА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Обсяг науково-педагогічної практики

	Денна форма
Кількість кредитів ECTS	10
Кількість годин:	300
• лекції	-
• практичні / семінарські	-
• лабораторні	-
• індивідуальні завдання	-
• самостійна робота студента	-

Науково-педагогічна практика аспіранта складається з трьох модулів.

Змістовий модуль 1. Методична діяльність практиканта

- ознайомлення здобувачів з освітніми програмами, які реалізуються на кафедрі, навчальними планами, розкладом занять;
- ознайомлення здобувачів з програмами навчальних дисциплін, робочими програмами навчальних дисциплін, силабусами та іншим методичним забезпеченням навчальних дисциплін;
- участь здобувачів у засіданнях кафедр і засіданнях методичних семінарів;
- аналіз нормативних документів, що регулюють роботу кафедри та факультету (інституту);
- вивчення робочої документації кафедри та правил її оформлення;

- розробка робочої програми навчальної дисципліни та іншого методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти окремих занять, мультимедійні презентації, плани практичних і семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів тощо);
- відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та інших практикантів.

Змістовий модуль 2. Організація здобувачем-практикантом навчальної діяльності та його участь в організації освітнього процесу

- підготовка до навчальних занять;
- проведення навчальних занять різної форми;
- перевірка виконаних студентами завдань і їх оцінювання;
- проведення консультацій для студентів;
- участь в організації науково-дослідної роботи студентів;
- ознайомлення з виховною роботою в університеті;
- виконання функцій куратора академічної групи;
- підготовка та проведення позааудиторного (виховного) заходу для студентів;
- відвідування позааудиторних (виховних) заходів, що проводять викладачі кафедри та інші практиканти;
- участь в організації та проведенні позааудиторних (виховних) заходів університету, факультету (інституту).

Змістовий модуль 3. Науково-дослідна діяльність практиканта

- ознайомлення з науково-дослідною роботою викладачів, особливостями звітів про наукову роботу та рейтингів викладачів;
- участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах різного рівня;
- підготовка доповідей на наукових конференціях, семінарах, круглих столах;
- підготовка тез доповідей (наукової статті) до друку.

Структура науково-педагогічної практики

№	Вид роботи	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Методична діяльність практиканта		
1.	Ознайомлення здобувачів з освітніми програмами, які реалізуються на кафедрі, навчальними планами, розкладом занять	12
2.	Ознайомлення здобувачів з програмами навчальних дисциплін, робочими програмами навчальних дисциплін, силабусами та іншим методичним забезпеченням навчальних дисциплін	12
3.	Участь здобувачів у засіданнях кафедр і засіданнях методичних семінарів	6
4.	Аналіз нормативних документів, що регулюють роботу кафедри та факультету (інституту)	8
5.	Вивчення робочої документації кафедри та правил її оформлення	6
6.	Розробка робочої програми навчальної дисципліни та іншого методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти окремих занять, мультимедійні презентації, плани практичних і семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів тощо)	50
7.	Відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та інших практикантів	6
Разом за змістовим модулем 1		100
Змістовий модуль 2. Організація здобувачем-практикантом навчальної діяльності та його участь в організації освітнього процесу		
8.	Підготовка до навчальних занять	20
9.	Проведення навчальних занять різної форми	20
10.	Перевірка виконаних студентами завдань і їх оцінювання	8
11.	Проведення консультацій для студентів	14
12.	Участь в організації науково-дослідної роботи студентів	10
13.	Ознайомлення з виховною роботою в університеті	6
14.	Виконання функцій куратора академічної групи	10
15.	Підготовка та проведення позааудиторного (виховного) заходу для студентів	12

16.	Відвідування позааудиторних (виховних) заходів, що проводять викладачі кафедри та інші практиканти	8
17.	Участь в організації та проведенні позааудиторних (виховних) заходів університету, факультету (інституту)	12
Разом за змістовим модулем 2		120
Змістовий модуль 3. Науково-дослідна діяльність практиканта		
18.	Ознайомлення з науково-дослідною роботою викладачів, особливостями звітів про наукову роботу та рейтингів викладачів	16
19.	Участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах різного рівня	10
20.	Підготовка доповідей на наукових конференціях, семінарах, круглих столах	24
21.	Підготовка тез доповідей (наукової статті) до друку	30
Разом за змістовим модулем 3		80
Разом		300

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми науково-педагогічної практики забезпечує педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін.

Педагогічна практика обов'язково оформлюється наказом, який подається у терміни, регламентовані наказом про організацію практики здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка та навчальними планами. Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- ✓ розробка програм практики, призначення безпосередніх керівників практики;
- ✓ складання тематики індивідуальних завдань на практику, ознайомлення з правилами заповнення щоденника практики;

підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює завідувач кафедри та відповідальна особа за проведення практики на кафедрі, за якою закріплений аспірант на час підготовки в аспірантурі.

Відповідальна особа за проведення практики:

- проводить методичні консультації з аспірантами;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики;
- контролює виконання аспірантами програми практики;
- здійснює інструктаж аспірантів про порядок проходження практики.

Керівник практики:

- надає аспірантам необхідні навчально-методичні матеріали (програми, календарний план, методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної практики тощо);
- інформує аспірантів про систему звітності (виконання звіту, щоденника практики, доповіді про результати практики, виконання аспірантами правил внутрішнього розпорядку університету тощо);
- бере участь у роботі комісії з прийому заліку з практики, яку очолює завідувач кафедри.

Аспірант-практикант має обов'язки:

- До початку практики ознайомитися з порядком оформлення необхідних документів;
- своєчасно прибути на практику;
- проводити свою діяльність згідно з вимогами Статуту університету, дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, виконувати завдання керівників передбачені програмою педагогічної практики;
- систематично вести належну документацію педагогічної практики та пред'являти її за вимогою керівнику практики;

- наприкінці практики аспірант не пізніше трьох днів після закінчення практики має завершити підготовку звітних матеріалів (звіт про практику, педагогічний щоденник, відгук керівника практики тощо).

Перед початком практики, здобувачів знайомлять з наказом, програмою та завданням практики, правилами внутрішнього розпорядку та правилами техніки безпеки.

Науково-педагогічна практика аспірантів може бути проведена безпосередньо в аудиторіях університету або дистанційно (у разі запровадження обмежень на відвідування ЗВО, пов'язаних з введенням воєнного стану).

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Контроль за проходженням науково-педагогічної практики здійснює методист (керівник практики), який відповідає за виконання аспірантом індивідуального плану практики в повному обсязі та в установлені терміни. Він перевіряє ступінь обізнаності аспіранта у документації з організації освітнього процесу Інституту та кафедри. Методист фіксує обсяг відвіданих практикантом лекційних і практичних занять викладачів кафедри та інших аспірантів. Він присутній на заняттях, проведених аспірантом, а також на інших заходах, у яких здобувач бере участь у процесі реалізації індивідуального плану практики в його педагогічній та науковій компонентах.

Підставою для зарахування результатів практики є відгук-характеристика методиста та захист звіту аспіранта на підсумковій конференції у форматі засідання кафедри.

Поточний контроль: презентація результатів виконаних завдань, ведення щоденника науково-педагогічної практики, виконання індивідуального плану практики.

Підсумковий контроль: залік

№	Вид роботи	Кількість балів
1.	Ведення щоденника науково-педагогічної практики	0–5
2.	Конспекти лекцій (2 заняття)	0–10 (0–5 за кожен)
3.	Розгорнуті плани практичних (семінарських) занять (5 занять)	0–15 (0–3 за кожен)
4.	Проведення лекцій (2 заняття)	0–10 (0–5 за кожну)
5.	Проведення практичних (семінарських) занять (5 занять)	0–20 (0–4 за кожне)
6.	Методичні матеріали до лекційних і практичних занять	0–5
7.	Розгорнутий план позааудиторного заходу	0–5
8.	Проведення позааудиторного заходу	0–5
9.	Відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та інших практикантів	0–5
10.	Відвідування позааудиторних (виховних) заходів, що проводять викладачі кафедри та інші практиканти	0–3
11.	Участь в організації та проведенні позааудиторних (виховних) заходів університету, факультету (інституту)	0–3
12.	Доповідь на науковій конференції, семінарі, круглому столі	0–3
13.	Підготовка тез доповідей (наукової статті) до друку	0–5
14.	Звіт здобувача-практиканта	0–3
15.	Якість оформлення звітної документації та своєчасність її подачі	0–3
Разом		100

Підсумковий контроль: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінний рівень знань/умінь/навичок, які демонструє здобувач-практикант. Він вчасно виконав усі види завдань, передбачених науково-дослідною практикою (можливі незначні недоліки у виконанні завдань або оформленні документації).
B	82-89	Достатньо високий рівень знань/умінь/навичок без суттєвих (грубих) помилок. Здобувач-практикант виконав більшість завдань практики або всі її завдання, але порушив терміни подачі документів. У документації практики можуть бути незначні помилки.
C	75-81	В цілому достатній рівень знань/умінь/навичок з незначною кількістю помилок, які допустив здобувач-практикант у оформленні документації чи при виконанні завдань науково-педагогічної практики.

D	69-74	Посередній рівень знань/умінь/навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності. Здобувач-практикант лише частково виконав завдання практики та невчасно подав звітну документацію.
E	60-68	Мінімально можливий допустимий рівень знань/умінь/навичок здобувача-практиканта. Здобувач-практикант лише частково виконав завдання практики та невчасно подав звітну документацію.
F F X	1-59	Низький рівень знань/умінь/навичок, що вимагає повторного проходження науково-педагогічної практики.

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручн. за модульно-рейтинг. системою навчання / 2-ге вид. Київ: Центр учб. літ., 2018. 384 с.
2. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи: підручн. / 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29032>
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник для студ. вищ. навч. закл. / 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
4. Європейські принципи вдосконалення навчання та викладання. URL: https://ihed.org.ua/wpcontent/uploads/2020/12/yevropeiski_pryntsypy_vdoskonalennia_navchanya.pdf
5. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посібн. / І.В.Артьомов, І.П.Студеняк, Й.Й.Головач, А.В.Гусь. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. 360 с.
7. Каплінський, В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посібн. Київ: КНТ, 2019. 225 с.

8. Кучинська І.О. Педагогіка вищої школи : навч. посібн. Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г., 2020. 291 с.

9. Матеріали Національного агентства забезпечення якості вищої освіти: Чим відрізняється силабус від РТП і НМК. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/%d0%a1%d0%b8%d0%bb%d0%b0%d0%b1%d1%83%d1%81-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%82%d0%b8-%d0%a0%d0%a2%d0%9f.pdf>

10. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібн. Київ: Дакор, 2020. 178 с.

11. Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі: збірник тестових завдань для аспірантів – здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня підготовки – «Доктор філософії (PhD)» (денна форма навчання) / уклад. Л. І. Васецька. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. 166 с.

12. Паламарчук О. Викладання в університеті на засадах лідерства: навч. посіб. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с. URL: https://ihed.org.ua/wpcontent/uploads/2018/09/vikladannya_v_Univers_na_zasada_h_liderstva_Palamarchuk.O_2016_40c.pdf

13. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти»: затвердж. Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 № 610. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf

14. A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education: Enhancing Academic Practice. URL: <https://drive.google.com/file/d/1F8JmsgvjEk6Mehlri9l0kgtcyYeZLHai/view?usp=sharing>

15. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. URL: https://drive.google.com/file/d/1-PiF1VRK0BVТep3ddoMg7LU_fRyLbWLu/view

16. Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. URL: https://drive.google.com/file/d/1p-qykVjCEwDD9xbkl44yFQXwv_0t8u0I/view

17. Положення про організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. URL: https://drive.google.com/file/d/1KtP5omFWL3Nl9i_HrVuU7YPhi3b3tl2d/view

ДОДАТОК А
ЩОДЕННИК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ
КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІСТОРІЇ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ІМЕНІ О.М.ЛАЗАРЕВСЬКОГО

ЩОДЕННИК

науково-педагогічної практики

здобувача(-чки) третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки

(освітня програма «Освітні, педагогічні науки»)

прізвище, ім'я, по батькові

керівник практики: вчене звання, прізвище, ініціали

Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних
дисциплін

імені О.М.Лазаревського

місце проходження

термін проходження практики

методист практики: вчене звання, прізвище, ініціали, підпис

Директор Навчально-наукового інституту
історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М.Лазаревського,
професор

Андрій КАТОЛИК

1. Індивідуальний план-графік науково-педагогічної практики

№ ПЦП	Дата виконання	Вид роботи	Зміст роботи	Додаткова інформація (група, час та місце проведення)	Відмітка про виконання
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Методична діяльність практиканта					
Змістовий модуль 2. Організація здобувачем-практикантом навчальної діяльності та його участь в організації освітнього процесу					
Змістовий модуль 3. Науково-дослідна діяльність практиканта					

Керівник практики

від закладу вищої освіти

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

2. Виконання плану науково-педагогічної практики

Дата	Зміст роботи
	<p data-bbox="517 367 1342 405" style="text-align: center;">Змістовий модуль 1. Методична діяльність практиканта</p> <p data-bbox="767 568 1091 584" style="text-align: center;">.....</p> <p data-bbox="405 1099 1453 1173" style="text-align: center;">Змістовий модуль 2. Організація здобувачем-практикантом навчальної діяльності та його участь в організації освітнього процесу</p> <p data-bbox="778 1339 1080 1355" style="text-align: center;">.....</p> <p data-bbox="469 1809 1390 1848" style="text-align: center;">Змістовий модуль 3. Науково-дослідна діяльність практиканта</p> <p data-bbox="719 2011 1139 2027" style="text-align: center;">.....</p>

--	--

3. Звіт практиканта

Я, ПІБ, здобувач(-чка) третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, проходив(-ла) науково-педагогічну практику в _____ з _____ по _____.

I. Методична діяльність практиканта

.....

II. Організація здобувачем-практикантом навчальної діяльності та його участь в організації освітнього процесу

.....

III. Науково-дослідна діяльність практиканта

.....

IV. Висновки

.....

_____ 20__ року

(прізвище та
ініціали)

**4. Висновок керівника практики від закладу вищої освіти про
проходження практики**
(у довільній формі)

_____ 20__ року

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Кількість балів _____
(за національною шкалою) (сума балів) (оцінка ECTS)

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Керівник-методист практики _____
вчене звання, прізвище, ініціали, підпис